

ДЗЯНІЦА

Вестка Беларускаго Нацыянальнага Камісарыяту.

Асобны № каштуя усяго 35 кап.

У Расей
За граніцу

№ 28

ГАЗЕТА КАШТУЯ:

На 12 мес.	На 9 мес.	На 6 мес.	На 4 мес.	На 3 мес.	На 2 мес.	На 1 мес.
15р.—к.	11р. 50к.	8р.—к.	5р. 20к.	3р. 90к.	2р. 60к.	1р. 30к.
20р.—к.	18р.—к.	12р.—к.	8р. 70к.	6р.—к.	4р.—к.	3р.—к.

Калі выпісваліца разам некулькі №№, та робіцца ўступка на 20%.

Перамена адрэсу каштуя 50 кап.
Рэдакцыя і Адміністрацыя: Масква, Паварская, 52.

Масква, 1918 г. 3 Сенцябра.

Выходзіць ня менш чатырох разоў у месяц.

І-й год выдання.

Канцылярыя Беларускаго Нацыянальнага Камісарыяту адчыняна што дня, апроч свят, ад 10 г. да 4 гадзіны дню.

В Петроградъ начал выходить новый журнал, посвященный выяснению белорусских нужд, под заглавием

„Чырвоны шлях“.

В журналъ печатаются статьи выдающихся белорусских публицистов, как на белорусском, так и на русском языках. В журналъ имѣется отдѣл белорусской художественной литературы.

Пока вышел № 1—2. Цѣна в розничной продажѣ 1 руб. В дальнѣйшем журналъ будет выходить не менѣе 2 раз в мѣсяц.

Подписная плата: на год 20 р., на 6 мѣс.—10 р., на 3 мѣс.—6 р. и на 1 мѣс.—2 р.

Адрес: Петроград, Театральная ул. д. 8. Издательство Беларускаго Отдѣла.

ПРИКАЗ ЦЕНТРАЛЬНОЙ КОЛЛЕГИИ О ПЛѢННЫХ И БѢЖ. № 91.

15 августа 1918 г., гор. Москва.

В дополнение к приказам Центральной Коллегии за №№ 48 и 64, приказываю:

1) Освидѣтельствованію в Комиссии подлежат лишь лица представившіе документы о бѣженствѣ, а равно и разрѣшеніе Центральной Коллегии или мѣстных коллегій о плѣнных и бѣженцах на выѣзд и на вѣзд со стороны представителя Правительственной власти по мѣсту слѣдованія бѣженцев. Без этих документов направление на освидѣтельство не разрѣшается.

2) Дѣти до 5 лѣт могут слѣдовать на родину в санитарном поѣздѣ при больном матери, получившей разрѣшеніе на проѣзд в санитарном поѣздѣ.

3) Дѣти не старше 16 лѣт больного бѣженца (бѣженки) могут слѣдовать с ним на родину в санитарном поѣздѣ при условии наличия в семьѣ только одного из родителей (вдовец, вдова если один из родителей остался в оккупированной мѣстности).

4) Дѣти до 16 лѣт, не имѣющія родителей и находящіяся на попеченіи организации, могут быть проводимы в санитарных поѣздах при условии слѣдованія партиями, причем на каждые 10 малолѣтних (средній возраст до 8 лѣт) разрѣшается один проводящій, и один на каждые 15 человек, средній возраст старше 8 лѣт. Ходатайство с соответствующими документами должны возбуждаться организацией.

Примѣчаніе. При наличии группы болѣе 10 человек из одного учрежденія разрѣшается дополнительно проводящій, если дѣтей болѣе половины нормы.

5) Всѣ требующіяся настоящим приказом данныя (возраст ребенка, принадлежность ребенка будущему в санитарном поѣздѣ

бѣженцу (бѣженкѣ), наличие в семьѣ только одного из родителей, его сиротство должны быть удостовѣрены официальными документами.

6) Никакіе провозы, помимо указанных в приказѣ, не допускаются для слѣдованія в санитарном поѣздѣ.

7) Виновные в неправильной выдачѣ удостовѣреній и нарушеніи правил, изложенных в приказах 48, 64 и настоящаго будут привлекаться к ответственности по суду, как за преступленія по службѣ.

Предѣдатель Центральной Коллегии
И. Уншлихт.

Масква, 2 сенцябра.

Многа варагоў у Вялікай Расейскай Равалюцыі. Куды ні павярніся, куды ні ступі—усюды наткнешся на іх. Заступілі яны ўсе ходы і выходы і стараюцца як мага ставіць прашаючы на яе пучына да развіцця. Тут і буржуазыя свая, тут і усёсвятная грашаўніцтва, тут і чорная сотня, тут і голад... Але з усімі гэтымі варагамі было б лягчай справіцца, як тоя здаецца, каб ім ня памагаў яшчэ адзін вораг, і ўжо самы злы і сіберы, на які ўсе пераказаныя варагі стараюцца абарніцца і якім яны і трымаюцца так доўга. Вораг гэты—цямната люцкая, няясветнасць народная.

Доўгі час свайго панавання над працоўным народам, самадзяржаў то я й рабіла, што ўсіма сіламі супярэчылася самому жыццю і стараўся трымаць пакорны сабе народ няграматым, цёмным. Яно добра ведала, што цёмнага, ня

прасвечанага чалавека нічога ня варт ашукаць, падбукторны хоць і на прыцягала яго, заставіць што ўгодна зрабіць. Яно так сама помніла і мацней ніж аб усім, што толькі дзякуючы люцкой цямлівасці і можна вырабляць над працоўным народам усе тоя, што яно векамі вырабляла, трымаючы яго на вузды. Вось адзін з старэйшых змаганьняў і было у старога самадзяржаўнага правіцельства—змаганьня з люцкою асветаю, якой яно і дыху ня давала. Просты народ ведаў толькі працаваць на сваіх паноў ды слухацца іх, а больш яму ня дазвалялася знаць нічога. Паны у сваіх казаннях памагалі трымаць яго у страху ды паслушнасцы, абяцаючы за няпаслухасць мукі і крывавыя на тым скарэі.

З гэтага азіяцкага палітыкі і выплыла тоя, што расейскі народ на многа з зада астаўся у сваём культурным эканамічным і нацыянальным развіццю ад другіх народаў. Канешні, гэтаму былі вінаваты і сам народ. Бо калі ўзяць, напрыклад, немца, англічаніна, ці француз, дык яны праз тоя, што вялі змаганьня з даўных часоў супраць сваіх прыгнатоўнасцяў і здабылі вальнейшую жыццё і паставілі у сябе культуру, і навуку, і асвету вышэй. А чым стаіць вышэй усе гэта, тым надзейней і ўвераней можа расці і распукацца свабода і пошп. Цёмра ж заўсёды есцяка вораг і свабоды, і пошпу.

Вось узяць бы цяперака за прыклад і расейскую Равалюцыю. Ня трэба закрываць вачэй, колькі гучыць яна праз накультураццю і цёмру зрабіўшага яе народу. Як не паглядзі, нідзе ня старчыць абвучаных свядомых людзей, якіх шмат патрабуюцца ля гасударскае працы. На віосках і нават у гарадох маяцца многа такіх людзей, што люгка слухаюць і вераць у усялякія забавны; і голад, і халера і ўсе другоя ім здаецца што ідуць ад равалюцыі. Трапляюцца гэтыя, што плачуць горкімі слезамі аб сваём выковум кату і палашу-забітум цару. Ні газэты, ні кніжкі не падавай ім. І многа-многа раскідана па твару Расей такіх куткоў, дзе жыўць аднымі чуткамі, кормяцца толькі ім, нікаліва ня разбіраюцца у тым, што робіцца вакола іх. Ня дзіва тагды таму, што ўсякія варагі равалюцыі карыстаюць ля сябе гэтым і падбукторваюць цёмных людзей на яе; ня дзіва, што іх тым і слухаюць.

З за гэтаго перад кіраўніком цяперашняй уласці у Расей, перад работніча-сялянскім правіцельствам, стаіць вялікай вагі работа—работа па асветы люцкіх мас. Яна мусіць стаць на першуй пляня. Дзеля гэтаго ня трэба ішкадаваць грошы на аткрыцця ян больш ніжэйшых

і сярэдніх школаў па усіх кутках краіны, выдання зразумелых газет і кніжак, і напіжэння іх цань; пры сім школы патрэбны і нацыянальныя, дзе пераважвае якая другая нацыянальнасць над велікарасейскаю; газэты і кніжкі так сама. А працоўнаму люду с свайго боку трэба старацца даставаць асвету і сталым і асобна малым. І тады, калі шырокімі хвалямі асветы абмыва Расей—тады Равалюцыя дастаня ля свайго жыцця ня пахілую ладпору і стрыму да свайго далейшаго пашырэння—нішто ніколі ей ня зробіць. Цёмра люцкая—горшы вораг за усіх другіх.

Дык болей свету—калі хочам вялікае свабоды!

Перспективы международного положения Бѣлоруссіи.

Или, правильнѣе было бы сказать—возможна ли независимость Бѣлоруссіи?

Въ предыдущихъ номерахъ нашей газетыпутемъ обоснованныхъ доводовъ мы подошли къ тому заключенію, что вопросу о судьбѣ Бѣлорусскаго края, такъ или иначе, предстоитъ въ недалекомъ будущемъ выдвинуться на сцену политической и общественной жизни. Къ этому неминуемо клонится естественный ходъ событий, выдвигаемыхъ самой жизнью края. Чѣмъ же эти событія являются для Бѣлоруссіи въ смыслѣ ея международного положенія?

Для болѣе яснаго пониманія основныхъ положеній вопроса необходимо было изслѣдовать нѣкоторые историческіе факторы, послѣдовательно появившіеся на аренѣ общественно-политической жизни Бѣлорусскаго края. Въ этомъ отношеніи нужно начать 1905 годомъ. Судорожно прокатившаяся въ этомъ году волна революціи не минула и Бѣлоруссію, и послѣдняя, въ свою очередь, также откликнулась и показала, на какомъ уровнѣ свободнo-національныхъ тенденцій она стоитъ.

И оказалось, что собственно на счетъ этого года, или вѣрнѣе этой вѣспышки революціи—и надлежитъ отнести пробужденіе бѣлорусскаго народа, какъ національности, потому что съ этого момента уже можно было говорить о бѣлорусскомъ движеніи, какъ имѣющемъ болѣе или менѣе свои замѣтныя и отличительныя національныя особенности. Пробывалось, правда, это національное „я“ наружу еще и въ концѣ 80-хъ 90-хъ годовъ, но было настолько блѣдно и слабо, что не могло претендовать на что либо оформленное въ исторіи національнаго „духа“.

Грянувшій затѣмъ громъ настоящей войны разбилъ и разбросалъ уже и такъ надломленные въ 1908 году погромомъ силы національнаго движенія. Но зато пробудилъ самосознаніе и далъ толчекъ въ сторону роста національныхъ идей среди широкихъ массъ крестьянства. И

тогда вспыхнула февральская революция белорусский трудящийся класс уже, хотя и не совсем достаточно, но все же мог разбираться в принципах национальных идей, а во времени октябрьской революции рост его развития поднялся настолько, что даже крестьянство больше или меньше правильным образом реагировало в сторону различных политических течений, прикрытых общими лозунгами национального характера. Что же касается полной народной осведомленности края во время крестового движения на революционную Россию Германии, то нужно только сказать, что тут есть свои тоже исторические причины, оставшиеся в виде результатов пережитка от инквизиционных распоряжений недавнего ухарского правительства, которое с целью русификации белорусского народа всячески старалось не допустить национального единения. И—естественно—за такое малое время, как революция, не могла создаться та сила национального единства, которая могла бы выступить и противостоять германскому нашествию. Что же касается вообще белорусского движения, начавшегося, как мы указали выше, с 1905 года, то приходится видеть, что оно с тех пор не успело принять столь широкой формы своего развития, чтобы отстоять Беларусь, как независимое государство, если бы даже это и потребовалось в силу государственного и международного положения ее: препятствием в этом отношении является, конечно, полное отсутствие в крае творческих сил, которые были бы в состоянии охватить государственными разумом и творчеством всю важность исторического момента, выпавшего на долю Беларуси. А недостаток интеллигенции из народа сказывается в худшую сторону в том смысле, что народные массы, главным образом крестьянство, лишены волеи и революционной энергии, остаются неосознательными и в эти моменты исторического момента. Если же обратиться к белорусской буржуазии, то можно видеть, что она тоже не была в состоянии охватить исторический момент, который выпал на ее долю. Она была в состоянии только восторженно кричать, что она больше, чем когда-либо, нуждается в помощи с запада, в помощи польских магнатов или же унии для работы в другой стране. И в результате выплывшие на поверхность

общественной жизни стремления Рады белорусской к созданию национального независимого существования, нашло отклик только в жалкой кучке интеллигенции, которую она могла объединить вокруг себя, вовсе не вступив в сочувствия в глубоким народным низам. Не опираясь, таким образом ни на один общественный класс, Рада не могла стать какой-бы то ни было национальной властью, уже не говоря о сильной, и пошла на соглашение с германскими империалистами, что было отнюдь усмотрено последними и использовано (и поныне продолжает использоваться) наилучшим образом в интересах экономических выгод. Но это же сближение с германскими империалистами одинаково было замечено и широкими массами населения, и возбудило недовольство и вызвало среди них вражду по отношению к Раде; и среди населения с тех пор начинается развиваться движение против банкротского соглашения и курса принятой политики.

Это движение ширится и разрастается по мере того, как усиливается германскими генералами реставрация политического положения Беларуси, направленная против широких масс населения, и последние все глубже и глубже пропагандируются истинной сознательной враждой по отношению к своим вышним и внутренним руководителям. И уже последние события из оккупированной Беларуси говорят о той упорной борьбе, которую начинает белорусское крестьянство с германскими отрядами и как безжалостно расправляется оно с немецкими солдатами и даже с цыбскими отрядами. Борьба начинается в деревнях и усадьбах в самых народных низах.

Вспомогательная поглубже в эти факты, можно видеть, что это не пустая угроза для германского империализма, фактически хозяйничающего в крае. Выписываемый германскими империалистами приказ, чтобы все население Беларуси, которое не согласилось с германскими властями, было вывезено в Германию, — это не пустая угроза, а реальная угроза жизни оккупированной Беларуси, вопреки мощным силам германо-польского помещичьего империализма, старающегося скрывать ее. Таково положение. Все это явление далеко не случайным.

Это показатель близкого крушения той угнетательской пыллившей политики, которой придерживается Германия, стремящаяся сломить политическую и экономическую мощь России. Однако приведенные выше факты говорят, что белорусский трудящийся народ понимает, что из создавшегося положения нет другого выхода кроме победы или уничтожения германского ига.

С его уничтожением будет положен конец господству белорусской соглашательской Рады, если быны до того времени не разгонять ее, как разогнали Украинскую. А если же успеют взять Раду, найдется у нас свои гетманы Скоропадские, то они покончат свои земные расчеты в тот же момент, как попытаются поднять голову и опереться на штыки иноземных завоевателей—это найдется также отклик в крестьянских массах Беларуси!

И тогда трудящийся белорусский народ сам выдвинет лозунг действительного самоопределения на началах классового сознания.

Янина Блудзенскі.

3 циклю „Зю Будзачы“.

(Ажуряцця т. т. Я. Петровічу, А. Усціловічу і Я. Лагуцу)

У.

Не траць часу ні хвіліны,
Не псуў часу ні маменту—
А працуй, як хопя панту
Лі сабе і лі краіны.

В.

Бурнай рэчкай жыцця мкнецца,
Бонці хваля вал за валам—
І хто гультайны, хто недбалы,
Той жыццём нашым згубіцца.

В.

Ваша і наша сава вяртацца
Сваё ў сваё бытаванне—
Гэта права і значэнне
Безатгукна, безвыказна.

Цішка Гартны.

Хітрая заваба.

Вялікі гасударства у сваім неслыханым росце сілаю жыцця не пераспыхаць паншрапца, загараючы да сябе сваім напырэннем усе слабыя народы ды паддаючы іх пад свае ярмо. Чым болей мацнела гасударства, тым небяспечней становілася яго слабаму суседу, які не змогу, дзякуючы сваёй незалежнасці, хаваль у сабе большую свабоду і шырэйшыя правы. Усякая замацаваная вялікіх гасударстваў ішла на лік другіх, нібы па закону якому збіраючы чалавечтва у адну купу. І чым гасударства большым рабілася, тым улада у ім становілася болей цяжкай ля працоўнага народу і зусім нязможнай ля пакаранага ці прылучанага сілаю народу. Гэта, уяўляючы Расею на працягу сваёй гісторыі і Беларусі, і Польшы, Фінляндыі, і Балгарыі ды др., Англію-Ірландзію, Афрыку, Індыю, Германію—многіх астравоў, Францыю, Марока і інш., велька ж забараняла працоўнага цяжкага папільна гнету і рабства—здавалася у іх не халала сілы валадаць імі, а патам яны не здавальняліся забраным і ўсе ўдзельны астаўшыя ад іх малыя народы вялікіх народаў (Францыя, Англія, Германія, Расея) тацну на іх зубы. Вач не народ працоўны, а яго кіраўнікі, буржуазы, якім мала было сваіх рабаў. Вось з даўных часоў сталі знаходзіцца такія людзі, што пачыналі крычаць супроць нацыянальнага гнету, які ўсе маснеў і маснеў з боку пануючых буржуазы і грамадзянства. Далей гэтых людзей большала і часта дайходзіла да таго, што яны падбурвалі народ і той паўставаў супроць сваіх валадаўцаў. І трэба было мець шмат хітраці і умевання тае валадаць забраным народам, каб іон хоць быў нездавольным, але маўчаў, ня маючы прычэпкі да знаходжання. Чым буржуазыя пануючыя народы былі разумеальны, тым забраныя народы нех пераспыхаць у сваім жыцці і моцны неадвольна свай паверж. І на гэты конт вышэй усе сталі велька буржуазы, якая свайм кіраваннем дала шырокая права самабудовы, хоць пазітротна сачыла за імі, трымаючы у акамацічным рабстве, як у лапцотках.

МАЛЕНЬКІ ФЭЛЬЯТОН.

Чортава ігрышча Беларускай Рады.

Старшыня Ліосін (Стаючы на катэдру, выцягнуўшы голас у перад, да усіх).

Вось, радцы панова, ужо мы прымаючы нашы павяныя і можам цяпер да змы Расходзіцца на павяныя.

Ужо першы перыяд пары Вялікае працы адбыўся і кожны, каго ня бяры, Сябры, ад нас затаміўся.

Мы гатуем жаху далі Нарою гэтай выдатнай! Вось новую уладу увалі Ды с сэнсам асобным, выдатным.

Хоць хочаш ня хочаш, а мусь З тым усея з суседзя пазнацца—Што наша ўжо маць-Беларусь Пачнецца „республикай“ звацца.

Ды нават ня простаі такой, Па сіла ж—Германі сумейнай! І с помаччу, узятый у іой—Нарокал ад усіх „незалежнай“.

Ей хопя закону ля упрау І грамата у хопя ля улады! Вось, сябры, у пабытку прыпау Нам час распусціць нашу раду.

Хай працу падзялім далей Да нашай парадны умоуна З сямейкаю бліжняй сваёй Наш прэзас, Радан наш шапоуны.

(Садзіцца і агалашае).

Ля прамоу Вому слова?

(Многі з радцы рады з месцу чуць іл крычаць).

Сказа! Вядома, сапраўды ўжо так дэмаму праца далася у знак.

Вось сабраць врыху свежае сілы

Покуль работа нам гэтая міла! Як жа ш! На вуліцы ціпная лета—Зеляню свежай усе вокал адзета. Жыцця кіпіць у вадзе і у траве, Жыцця і нас закілае заве!

Добра і каліва нам хоць урваць—Зможам ляпей тады край будаваць. Скірмунт. (З месца прыпаднімаючы Прашу слова, Я, панова).

(У яго прыхільніку радасць. Яны плешчучы у далоні. Грыб і „сем“ свінчучы і крычаць. Старшыня звоніць).

Ліосін. Годзі ўжо! Кінца! Што вы, у дзяцінцу? Хочаць рабыць Вам каб завабіць Шунману пару? Ці іншую пару?

(Садзіцца. Да Скірмунта).

Проста, саброве Нам павяныя, Проста, Вам слова. Скірмунт. (Закрывае катэдру).

Я змачу на іхні сьветы—З імі зымлі ўсе міністры. Хай гавораць, хай галосіць—Нотым ласк усе запрасяць...

Ды і што там—мы паддзі Дык гуляйца, сьвета дзяця. Аба мне ня пагубацца—Добра ведаць і спытаць.

Што прывыклі і с старыня Дэкларавіа нязма Дробка у дробку павяны—Скрось парадкі павяны, Беларусь устрою тае, Што вам будзі аніа.

Не нават ня спытаць! Е часу вашаго звартаюня Усіо па новаму тут стаця.

Ад суседніх к нам праюу Панадзя павяноу.

А у замену мы да іх Адашлем вакол сваіх. (Перадхвая і, бачучы радцы твары у Ліосіна, Смоліча, Будзкі і другіх—гавора далей).

Будзя срава іці на лад Пучна, зграбна, яквурат. Людзі сінчучы сваю хцівасць І хайнась в справядлівасць.

У нас, як у Рына зажывучь. Пяны покат нам радуць—На ўсёлякі збудовы Сваёго краю па лад новы.

Яны мте сінчучы веалмі Адно толькі да Віхзельма Цыяграма наша дойдзя—Е напуў прозба ад веалдзя.

Скарапаці гэтак сама Неразлучна будзя з намі—То ягомаць нам, харошы Паглядзця колькі грошы.

Ад яго мы ўжо дасталі! Па усім краю пройдучы хвалі Жыватворчай нашай працы! Грамадніцтва і марцаляма Макам ядым расквітуюць—Мужыні нас расцалуюць...

Дык за працу! Вы ж у пабыту Наваліць ля працы сілку. (Збегая с катэтры і займае мейста пад вопляк).

Грыб (Віжучы на катэдру і сінчучы з гарачнасць).

Гавары ня гавары—Наша „францы сямірых“ І час ня стаці спачываць! Мы ня можам паном даць Трымаць уладу у краі Беларусь зымлі!

Нас гажонкай ня злавіць У свае сеткі ня ўсёліць. Лягам мертвымі у мамент, А зніштожым іх нашчэнт.

Згорла доля нам раба!

Хай живе вакол барба Супроць Скірмунта і хэуры... (Гоман і крык яго перагінняюць. Ён пакідае катэдру).

Прушыні, радатар „Бел-Шляху“ (Пачыраючы са злосці зашпал катэдру і, перадхваячы, голасна).

Кінца вы свае манеуры—Яны вас, мае нябогі, Звядучь с простае дарогі І пад ўрочную часіну Лавпугамі прыадымучь.

Завуе нан Скірмунт троха—Тады будзя, браткі, плоха! Леші працуючы з ім вы у згодзя—Так хадзёня, як вас водзя

Бяз патолі і прымускі „Шлях“ наш верны „беларускі“. Вы ж бяз гоньта і кашення З вашых бунтау людзям смешна. Што вы значыця сабою

Перад нашай „Дантравою Усе выдатных людзей залукай“. Кінца, брацця! Леші без гуку Зложця рукі ды сідзёця—Лзыні па прыкусёця.

А то с сэрца ды ад жару У „Шляху“ вас я так прышпару, І што вам будзя не да тога—Баб цваць таго й другога.

Ці харом ці ня хароны—А маучы, як даюць грошы. (Садзіцца і ківае пагрозна палцам).

Грыб. (З мейста, акружаны сваімі прыхільнікамі).

Ці, ля кінам, не ня зможам! Не ласт велькім пажоунам, Згінаў у борка мы канфорам, А блык дык вам па творым.

Цік вайна—дык хай вайноу! Мы гатовы погнаць к бою.

Мамонька. (Перамаючы крыкам Грыба і, запячучыся, крычучы).

создался там из-за отсутствия культурно-просветительных учреждений: школы почти отсутствуют, нет почты, газет, литературы, как ни стараются немцы культивировать немецкую школу, книгу.

Возвращение учебных заведений и культурно-хозяйственных учреждений является поэтому жизненным вопросом для разоренной материально и духовно Белоруссии и послужит одним из средств к возрождению края.

Но ввиду неясности политического положения эвакуация всех ценностей культурного характера теперь еще невозможна. Поэтому все имущество и дела учебных заведений, почтово-телеграфных учреждений, судов, судебных и иных учреждений, все культурно-хозяйственные учреждения, которые будут необходимы для возобновления жизни в крае, должны быть сохранены здесь в России, при чем ассимиляция их с местными аналогичными учреждениями совершенно недопустима. В этом отношении пользование ими, дабы они не вызвали непроизводительных затрат, возможно, но необходимо, чтобы они функционировали совершенно самостоятельно, как целые учреждения, и могли в любой момент, когда будет обеспечена гарантия их неприкосновенности, быть эвакуированы назад в Белоруссию. Что касается тех учреждений, которые отжили свой век, то дальнейшее существование их является совершенно ненужным, и они должны быть окончательно ликвидированы, чтобы не производить лишних затрат на их содержание. Для выяснения вопросов о ликвидации при Белорусском Комиссариате должна существовать особая Ликвидационная Комиссия.

Вопрос о эвакуации вызывает в перспективе устройство и возобновление хозяйства, разрушенного войной. Своими силами без посторонней помощи это едва ли удастся. Бегенцам сдаться, не имея той дороговизны, какая существует в настоящее время на предметы домашнего обихода и хозяйственного инвентаря. Поэтому необходимо возмещение бегенцам всех тех убытков, какие они понесли через войну. Но это возмещение полностью возможно только в международном масштабе, так как в войне повинна не одна Россия и было бы несправедливо возлагать этот колоссальный расход на плечи русского трудового народа, несколько невинного в затворах империалистской войны. Поэтому полное возмещение убытков от войны производится только после всеобщего мира народов, когда будет создан международный фонд для ликвидации войны. Теперь же, ввиду необходимости немедленного возобновления хозяйства, надлежит выдать частичное пособие бегенцам в виде ссуды в счет будущего возмещения. За основание при выдать пособий должны быть взяты те описи, которыми составлялись перед оставлением родных мест. Суммы по этим описям должны быть переведены по современному курсу рубля, ибо то, что стоило когда-то, скажем, 100 р., в настоящее время, по крайней мере, дороже в 10 раз. Вычет с тех сумм, считаясь с финансовыми затруднениями Советской России, сейчас необходимо высказать пожелание о помощи особой Комиссии, которая на местах в Белоруссии выяснила бы степень разоренности тех или иных мест. В состав этой Комиссии должны войти представители от самих бегенцев, проживавших ранее в том или ином месте. Согласно свидетельствам и заявлениям этой Комиссии и будет выдаваться пособие в зависимости от состояния хозяйства.

Хотя Съезд и признал, что полное возмещение убытков от войны — дело будущей мирной конференции народов, однако для скорейшего и своевременного удовлетворения пострадавшего трудового народа необходимо теперь же начать подготовку к общему выяснению стоимости всего разоренного в Белоруссии для чего и должна существовать специальная Комиссия, филиальная отделение которой будут работать на местах в

Белоруссии. Для того же, чтобы интересы Белоруссии на будущей мирной конференции были достаточно и в подробности ограждены, белорусский народ должен иметь свое представительство на ней. Это представительство должно быть от самого трудового населения Белоруссии, а не от каких-либо случайных Правительств и организаций, которые являются в настоящее время оплотами прав и интересов буржуазии, пользующейся посторонней физической силой. Мирная конференция народов будет финалом всеобщей войны, которая кончится не иначе, как полным крахом буржуазно-империалистических государств и возникновением новых социалистических обществ. Тот нарыв, каким является для Белоруссии нынешнее ее правительство, должно, и народ создаст свою собственную здоровую власть, которая и будет защищать его жизненные интересы. Это создастся естественным ходом революции и истории, но только Съезд, творивший также историю, не преминул и вопроса о будущем представительства и своим утверждением постановлением связал практические вопросы бегенства с политической резолюцией.

Если прибавить ко всем указанным работам Съезда его постановления об устройстве на местах по возвращении на родину и об оказании немедленной помощи здесь до окончательной эвакуации, то получится полная картина положения бегенцев в современных условиях и отчетливый и ясный путь, по которому должно пойти разрешение бегенского вопроса. Всем учреждениям и организациям, которые так или иначе причастны к белорусскому вопросу и бегенскому делу надлежит немедленно воспользоваться работами Съезда и пойти по указанному им пути в деле разрешения столь острого и до боли тяжелого положения, в каком находится бегенство и выходящее громадное значение для возрождения жизни в разоренной Белоруссии.

И. П.

Аб усім па троху.

3 Беларусі.

У скорым часе маюцца быць скасаваны ўсе губерскія цэнтравыя упраўчыя інстытуты ў Беларусі, як: Мінская, Віцебская, Віленская, Магілёўская і Смаленская — усе яны будуць залучаны ў адну упраўчана-гаспадарскую-адуна-заходнюю камуну.

У Смаленску надзвычайная камісія за праступак на доўжнасці разстраляла быццё працоўніка савецкага Іванява.

Надоўчы ў Вітабск суд, губерскі трыбунал — пачаў слухаць дзесяць аб паўстанні супроць радавае ўласці, якая была зроблена ў Гарадку ў марці месяцы. Да суду прыцягнута 15 чалавек з паловам заблацім і былым ахвіцэрам Альшэўскім наперадзі. Да іх прынасявана стацыяная грозіць змяртвенням.

У Вітабску надзвычайная камісія закрыла камітэты партыі згодна са спецыялістаў, як супроць-равацыйныя. 10 септэбра ў г. Смаленску адбудзіцца з'езд Радаў заходняй вобласці.

Вітабскі калегі аб пленных і бежанцах з Полацку нямецкі камандзёр прыслаў прапанову адраўляць бежанцаў без перасадкі машынамі праз Полацк на Дзвінск. Прапанова пастаўлена на абраду і бадай будзе прынята. З немцамі ідуць згаворы.

Лівыя с.-р. у Смаленскіх вакурых выдучы неспіхана падбурхаванні сярочны-наармейцаў супроць напругу савецкай палітыкі. У залуца з гэтым лідэраваў аддзяленчай забраную немцамі частку Беларусі ад незабранай мазы зрабілася некулькі здарэння. Частка гэтых здарэнняў абышлася без

нічога, пошла таго, як аб іх Смаленскі савет перагаварыў з нямецкімі камандзёрамі.

У Себяжы, па Вітабшчына, супроць-равацыйныя агітатары (што падбурхавалі людзей) няспіхана пускаяць чуткі аб тым, што нібы немцы скоро займуць горад. Выпаўняючы камітэт савету выдаў прыказ, па якому ўсіх тых, хто будзе пускаяць абманныя (правацыйныя) чуткі, будуць цягнуць да ваенна-равацыйнага суду.

У Магілёўшчына арыштаван старшыня Цантровага Камітэту лівых с.-р. заходняй вобласці Селівану, які пошла выслікі яго з губерні, таемна вярнуўся назад, каб на 3 з'езд Радаў заходняй вобласці правасці сваю резолюцыю.

Надоўчы ў Смаленску закончыўся вобласны з'езд хаўрусаў гарбарскіх рабочых.

Вось як дастатыя весткі маюцца збор жыта і ярыны ў незабранай частцы Беларусі: У Раслаўскім павеце (Смаленшчына) за ўбор плаціць хлебам. Прашаджаюць дажджы. У Клімавіцкім (Магілёўшчына) зборка цяжкіца. Бываюць прыпадкі, што жыта захапуюць. У Себежскім (Вітабшчына) павелі зборка аялачванца на 30 руб. за дзесяціну. Мешаюць дажджы. У Бельскім павеце пачалі жаць. Сярэдня ўраджай 80 пуд. на дзесяціну.

У Магілёўшчына нямецкія ўласні арыштавалі некулькі лівых с.-р., якіх паўсюжылі сярочны-наармейцаў пракламацыі. Іх цягнуць да ваеннага суду.

У забраўчэй частцы Сеннінскага павяту Магілёўшчыны і далей на захад ідзе паўстання селян. Ідуць бойкі, у якіх гінуць нават і гарматы. З незабранай часткі відаль проміні пажараў. Бежанцы кажуць, што злосці селян німа меры, і злучылі ў вобласці дзяржавы вымаг сваіх абыткі.

На поўдні Міншчыны хахалца пачаўства хахала зрабіць мабілізацыю жыхароу-беларусаў некулькіх гадоў. Немцы гэта адмінілі, палічышы паўднёвыя павяты Міншчыны ўходзілі да Беларусі. Мабілізацыя не абылася.

З Мінска павядаляюць, што нямецкая армія распаўсюдзіла: салдаты адчынілі тэруючы пугарні, тутунію, каньяком, картамі і апрахавя. Часті на атдаюць траха заўсягды і усюды. Чыноўнікі і ахвіцэры бяруць хабары і крадуць.

З гэрманскіх чутак перадаюць, што пытанні аб ачыста Беларусі і аб адходзілі нямецкага войску на тых пазыцыі, на якіх яно стаяла да февраль-месяца, будзе скоро парэшан у бок збыцця яго.

У Кіеве склікаюцца на бліжыя час з'езд бежанцаў-беларусаў з усёй Украіны. З'езд мае дзельчыцца да пастаноў нядаўна абышлася ўсёрасейскага з'езду беларусаў бежанцаў у Маскве. З'езд арганізуюць імямі беларускі дзеяч, студэнт. Яўг. Халебніч.

У Беларусі Народныя Агратарыят запропан кіраўніцтвам аправаж атрымаць асветы А. Смоліч.

У беларускі Радз у Мінску біла дэлегатыя ад мінскага вучэбна-навуковага інстытуту, якая прасіла Радз перавясці інстытут у Мінск. Дэлегатыя павядаляла, што некаторыя з расейскіх гарадоў прапанавалі перавясці да іх інстытут на выгадных умовах. Сакратарыят аднес да прахалня дэлегатыі згодна і пазат даў азнаёміцца з сметам, якую ен вырабіў на яго падтрыманні. Згодна ей, інстытуту да новага году адпускаяцца 50,000 руб.

Захаваная некулькі часу назад і перавярнутая ў касцію праслаўная перауа у м-ку Міры Мінскай губерні прыпомачы немцаў, вернута праслаўная.

У Мінску ізноу пачала выходзіць недаўна зачыняная скірунтаўская газета „Беларускі шлях“.

З-заграніцы.

Хаўрусныя гасударствы пазычылі Сібірскаму чорнасотніцкаму правіцельству 100 міль. руб. Чэха-славакам паміж гэтай даецца помач.

Вось што выдумалі прасвячоныя Амерыканцы. У штаці (нібы наша губерня) Алабама у горадзі Бесен пастаўлена вялікая драціная клетка, над якую надпісана: „ля трусю“. У гэтую клетку пачаўства запіраю тых грамадзян, якія стаяць супроць вайны.

У Японі адбываюцца бунты з за наймо-часта яды.

Сярод паўднёўных славянаў, належачых да Аустрыі ўсе болей і болей павялічваліся равацыйны рух. Есцця знае, што селянства прыгоннай Босні і Харваты першымі адгукнуцца на велікую расейскую равацкую і у сябе дома паднімуць паўстанні супроць буржуазіі і грашаўнікоў.

3 Расей.

У Камісар'ят лютон асветы звярнуўся хаўрус украінскіх вучыцеляў і бацькоў вучняў з просьбай пераслаць ім расейскіх падручнікаў, бо на Украіну яны дужа дорагі, а на украінскай мові іх німа. У менш украінцы абяцаюць цукру. Каля гэта камісар'ят вынісла пастаноўу дапамагчы хаўрусу украінскіх вучыцеляў і бацькоў дастаць падручнікі.

У Маскве думаюць залажыць асобныя атраты чыстовае паліцыі, якія збавілі сярэнюю армію нямецкай паліцыйскай саўб. Яны будуць ахалюцца ў тэатра-жытнію упраўчанага аддзела мейсцовіх саветаў. У атрады будуць набіраць людзей ці на добрую волю, ці абавязкова, на асобны павіннасці.

На Скобяльскіх (а цяперана Саван-куй) плошчах у Маскве маюць паставіць памятник акцяберскай равацкі Гэты памятник разрабляюцца камісіяй уліку 5 чалавек.

За першую палавіну аўгуста ў Пенц-бурх вернулася з полану 28,168 чал. іх салдатаў 26,804, ахвіцэраў 518, па-ноу 4, дактароў 47, міласэрных сасцю 75. У гэлы Расей адраўляна 15,720 пакінута у шпіталах ля леку 2,470. З Расей адраўляна праз Пенцбурх 46,850 ваенна-палонных; салдатаў, ахвіцэраў іх 22,504, а апошнія сасцю палонных.

Празыдуум (кіраўнікі) здавольстві-наго атдзела Маскоўскай Рады Работні-чых і Селянскіх Дзуптатая на днях звяр-нуўся у г. г. Уфу, Варонж, Стаўропаль, Вятку, Курск, Тамбоў і Арал да губер-скіх здавольствіных камітэтаў з гэта-кай цяліграмаю: „Ня глядзючы на нашы просьбы прысылаць хлеб, яго зусім німа. Нават паск 1/8 (васіная частка) фунту не можа быць выдана штодня. Замест хлеба выдасем вотрубі. Людзі галодныя, у праудзім сэнсе гэтаго слову. Новы раджаў гату — праступна марыць гола-ны равацыйную Маскву — гняздо сус-етнай равацыі. Увес адказ за тое, што можа выйсці з голаду, кладом на тых, хто маючы хлеб, ня дае яго галоднаму вятру. Імя свабоды работнічаго пра-тариту (аўдыячых), імя равацкіх про-сіх ураж жа адраўніў у Маскву хлеб і праз гэта савесці годзей ад голаду, спасці павяжыны.“

Радануа і вядзе Друкарскі Атдзел Беларускаго Нацыянальнаго Каміса-рыату.